

BÖLÜM 19

HEMŞİRELİK BAKIMINDA LİDERLİK

Emine KOL¹

Şefika BAYRAKTAR DEDEMOĞLU²

GİRİŞ

Liderlik Türk Dil Kurumu sözlüğünde önderlik anlamına gelmektedir (1). Başka bir tanıma göre; bir grup insana veya bir organizasyona liderlik etme eylemi veya bunu yapabilme becerisidir (2). Yukl liderliği; liderin diğer kişileri hedeflerini başarmak için etkilediği etkileşim süreci olarak tanımlamaktadır (3). Liderler, bir grubun parçası olmasına rağmen bu gruptan ayrı özellikleri olan, başarı ve başarısızlıklarıyla çevrelerini etkileyen seçkin insanlardır (4).

Liderlik ekibin herhangi bir üyesi tarafından yapılabilir. Liderlik, belirli durumlarda uygun ve ustalıkla kullanılan çeşitli becerilerin kombinasyonunu ve lider ile takipçiler arasında bir ilişki gerektirir. Liderlik için kişiler arası ilişkilerdeki beceri ve problem çözme becerisi önemlidir. Liderlik becerileri öğretilebilir ve öğrenilebilir fakat bunun için bireylerin biraz çaba göstermesi gerekir (5). Liderliğin iç içe geçmiş beş yönü bulunmaktadır (6):

1) Lider: Bir grubu, kuruluşu veya ülkeyi yöneten kişidir (2). Etkili bir şekilde yol göstermek için liderlerin değerleri, deneyimleri, becerileri ve ustalığı onların yeteneklerinde önemli bileşenlerdir. Etkili liderler, liderlerin takipçileri olan, görünür olan biri olduğunu ve liderliğin rütbe değil sorumluluk işi olduğunu bilirler. Ayrıca başarının inandıkları şeyi yaşamalarına bağlı olduğunu anlarlar (7). Liderlerde bulunması gereken bazı özellikler şunlardır (3, 4, 6, 8, 9):

- Kendisini izleyenlerden daha zeki olmalıdır.
- Etkili iletişim kurmalı ve gerçekleştireceği uygulamalarda yetkin olmalıdır.

¹ Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları AD., ekol@akdeniz.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-5124-6065

² Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Esasları AD., sefika.1988@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-5776-3418

- Başkalarına saygı duymalı, değer vermeli ve inanmalı
- Ulaşılabilir olmalı
- Ön yargıları uzaklaştırmalı
- Sağlığı yükseltmeli
- Diğerlerine hizmet ve yardım sağlamalı
- Karşısındaki kişilere yaptığı işi biliyor gibi hissettirmeli
- Problemleri çözmek için hareketler başlatmalı
- Başkalarının gelişmesi için olanak sağlamalı
- Beklentilerini açıkça söylemeli
- Personelle birlikte bulunmak için fırsat bulmalı
- Güvenli, elverişli bir ortam oluşturmali
- Esneklik ve hayal gücü ile hizmet taleplerine uyum sağlamalı
- Mevcut çalışmaları hedefler ve ileriye dönük sonuçlar ile ilişkilendirebilmeli
- Karar verme becerilerine, kişilerarası iletişim becerilerine sahip olmalı
- Başkalarına olumlu yön vermeli ve ilham kaynağı olmalı
- İşbirliği yapmalı ve yenilikçi olmalı

SONUÇ

Hemşirelik bakımında liderlik, yalnızca klinik süreçlerin etkin yönetimini değil, aynı zamanda hasta merkezli bakımın sürdürülmesini ve ekip içi işbirliğinin güçlendirilmesini de içeren bütüncül bir süreçtir. Etkili liderlik, hemşirelerin mesleki yetkinliklerini geliştirmelerine, karar alma süreçlerine aktif katılımlarına ve hasta merkezli bakımın sürekliliğine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle hemşirelik eğitiminde liderlik yeterliliklerinin desteklenmesi, klinik uygulamalarda liderlik davranışlarının teşvik edilmesi ve sağlık kurumlarının bu konuda uygun ortamlar sağlaması gerekmektedir. Sonuç olarak, güçlü hemşirelik bakımı ile etkili liderlik anlayışı birleştiğinde, hem sağlık çalışanlarının iş doyumunu hem de hasta bakım kalitesi artmakta; bu da hemşirelik mesleğinin gelişimine ve toplum sağlığının korunmasına önemli katkılar sunmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Liderlik. (10/09/2025 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
2. Cambridge Dictionary. Leadsip. (10/09/2025 tarihinde <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/temel-ingiliz-ingilizcesi/leadership> adresinden ulaşılmıştır).
3. Yukl G. Introduction: The nature of leadership. Chapter 1. Leadership in organizations. 7th ed. 2010. p. 20-25.
4. Buluç B. Bilgi çağı ve örgütsel liderlik. *Yeni Türkiye Dergisi*. 1998;4(20): 1205-1213.
5. Ellis P, Abbott J. Leadership and management skills in health care. *British Journal of Cardiac Nursing*. 2013;8(2): 96-99.

6. Huber DL. Leadership principles. Chapter 1. Leadership and Nursing Care Management. 3th ed. 2006. p.1-7.
7. Koloroutis M. Leadership. Chapter two. Relationship-Based Care: A Model for Transforming Practice. 2nd ed. 2004. p.53-67.
8. Gökben Çetin N, Beceren E. Lider kişilik: Gandhi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2007;3(5): 110-132.
9. Kelly P. Nursing leadership, management and motivation. Chapter 1. Essentials of Nursing Leadership and Management. 2nd ed. 2009. p.3-13.
10. Marquis BL, Huston CJ. Classical views of leadership and management. Chapter 2. Leadership Roles and Management Functions in Nursing. (7th ed. 2011. p.31-42.
11. Küçüközkan Y. Liderlik ve motivasyon teorileri: Kuramsal bir çerçeve. *Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi*. 2015;1 (2): 86-115.
12. Rolfe P. Transformational leadership theory: What Every leader needs to know. *Nurse Leader*. 2011;9(2):54-57.
13. Ezziene Z. The importance of clinical leadership in twenty-first century health care. *International Journal of Health Promotion and Education*. 2012;50(5): 261-269.
14. Serinkan C, İpekçi İ. Yönetici hemşirelerde liderlik ve liderlik üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İdari ve İktisadi Bilimler Dergisi*. 2005;10(1):281-294.
15. ANA. Leadership in Nursing: Qualities & Why It Matters. (10/09/2025 tarihinde <https://www.nursingworld.org/content-hub/resources/nursing-leadership/leadership-in-nursing/> adresinden ulaşılmıştır).
16. Felgen J. A caring and healing environment. Chapter one. Relationship-Based care: A model for transforming practice. 2nd ed. 2004. p.23-52.
17. Nasman Y. The theory of caritative caring: Katie Eriksson's theory of caritative caring presented from a human science point of view. *Nursing Philosophy*. 2020;21(4), e12321. 2020;21(4).
18. Ewing B, Hayden- Miles Marie. Caring for the nurses who provide patient care. Chapter 17. In: Klainberg M, Dirschel KM, eds. Today's Nursing Leader. 2010. p.265- 275.
19. Williams RD, McDowell JB, Kautz DD. A caring leadership model for nursing's future. *International Journal for Human Caring*. 2011;15(1):31-35.
20. Taylor R, Martindale S. Clinical leadership in primary care. *Primary Health Care*. 2013; 23(5):32-38.
21. Cleveland State University. Leadership in Nursing: Qualities of a Good Nurse Leader. (10/09/2025 tarihinde <https://onlinelearning.csuohio.edu/blog/leadership-nursing-qualities-good-nurse-leader> adresinden ulaşılmıştır).